

LEGE nr. 104 din 27 martie 2003 (*actualizată*)

privind manipularea cadavrelor umane și prelevarea organelor și tesuturilor de la cadavre în vederea transplantului

EMITENT: PARLAMENTUL

PUBLICAT ÎN: MONITORUL OFICIAL nr. 222 din 3 aprilie 2003

Data intrării în vigoare : 3 aprilie 2003

Forma actualizată valabilă la data de : 15 iunie 2013

Prezenta formă actualizată este valabilă de la 22 martie 2013 până la 31 ianuarie 2014

ATENȚIE: Prezentul act normativ va suferi modificări și completări la data de:

1 februarie 2014 prin [LEGEA nr. 187 din 24 octombrie 2012](#).

-----
*) Forma actualizată a acestui act normativ până la data de 15 iunie 2013 este realizată de către Departamentul juridic din cadrul S.C. "Centrul Teritorial de Calcul Electronic" S.A. Piatra-Neamț prin includerea tuturor modificărilor și completărilor aduse de către: [ORDONANȚA nr. 79 din 19 august 2004](#); [ORDONANȚA DE URGENȚĂ nr. 115 din 24 noiembrie 2004](#); [LEGEA nr. 95 din 14 aprilie 2006](#); [LEGEA nr. 47 din 14 martie 2013](#).

Conținutul acestui act aparține exclusiv S.C. Centrul Teritorial de Calcul Electronic S.A. Piatra-Neamț și nu este un document cu caracter oficial, fiind destinat pentru informarea utilizatorilor.

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

CAP. I

Dispoziții generale

ART. 1

(1) Prin cadavre umane se înțelege persoanele care nu mai prezintă nici un semn de activitate cerebrală, cardiacă sau respiratorie și care sunt declarate decedate din punct de vedere medical, potrivit legii.

(2) Confirmarea medicală a morții cerebrale se face pe baza criteriilor de diagnostic stabilite conform legii.

ART. 2

Dreptul de manipulare a cadavrelor umane pentru diagnostic sau activități didactice și științifice revine serviciilor de anatomie patologică și de prosectură ale spitalelor și instituțiilor de medicină legală, disciplinelor universitare de anatomie și de anatomie patologică ale instituțiilor de învățământ superior medical uman de stat sau private, acreditate ori autorizate, care organizează serviciile pentru utilizarea cadavrelor.

Art. 2 a fost modificat de [art. II din LEGEA nr. 47 din 14 martie 2013](#), publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 145 din 19 martie 2013, prin înlocuirea unor sintagme.

ART. 3

Serviciile de anatomie patologică, prosectură și morfopatologie din cadrul spitalelor, precum și disciplinele universitare de anatomie patologică din instituțiile de învățământ superior medical uman asigură, prin mijloace cu caracter științific, stabilirea diagnosticului de

certitudine, contribuind la realizarea cercetării științifice în domeniul medical și la îmbunătățirea asistenței medicale.

Art. 3 a fost modificat de [art. II din LEGEA nr. 47 din 14 martie 2013](#), publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 145 din 19 martie 2013, prin înlocuirea unor sintagme.

ART. 4

(1) Serviciile pentru utilizarea cadavrelor sunt structuri funcționale ale disciplinelor universitare de anatomie din instituțiile de învățământ superior medical uman care au atribuția preluării acestora, în scopul prelevării și conservării tesuturilor și organelor umane pentru activitate didactică și științifică.

(2) Instituțiile de învățământ superior medical uman care organizează servicii pentru utilizarea cadavrelor pot deține și utiliza crematorii, conform prevederilor legale în domeniul protecției mediului și cu respectarea normelor igienico-sanitare stabilite de Ministerul Sănătății și Familiei.

Art. 4 a fost modificat de [art. II din LEGEA nr. 47 din 14 martie 2013](#), publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 145 din 19 martie 2013, prin înlocuirea unor sintagme.

ART. 5

Activitatea de anatomie patologică constă în efectuarea de examene macroscopice și microscopice asupra produselor biologice recoltate fie persoanelor în viață, fie la autopsie cadavrelor, și anume: piese operatorii, material bioptic, biopsii de tract digestiv, bronșice, hepatice, pancreatice, renale, punctii medulare, ganglionare, lichide biologice, material aspirat cu ac fin, froțiuri exfoliative, organe, fragmente tisulare și altele asemenea.

ART. 6

În spitale se organizează un serviciu de anatomie patologică unic, ca secție sau departament, subordonat administrativ direct conducerii spitalului, în care sunt incluse 3 compartimente distincte:

- a) compartimentul de histopatologie;
- b) compartimentul de citologie;
- c) compartimentul de prosectură.

ART. 7

Activitatea din compartimentele de prosectură și autopsiile anatomopatologice se realizează numai în spitale sau în instituții de medicină legală.

CAP. II

Serviciile de anatomie patologică și prosectură

ART. 8

(1) Activitatea de prosectură constă în următoarele:

a) efectuarea de autopsii în scop anatomoclinic și efectuarea examenului histopatologic al fragmentelor recoltate în cursul autopsiei sunt obligatorii și este recomandabil să fie efectuate de către același anatomopatolog, pentru a corela datele de macroscopie cu cele de microscopie și, ulterior, cu datele clinice, în scopul aprecierii gradului de concordanță anatomoclinică;

b) activități de restaurare a aspectului cadavrelor, precum: îmbălsămarea, spălarea, îmbracarea și cosmetizarea cadavrelor.

(2) Activitățile prevăzute la alin. (1) lit. b) reprezintă o măsură medicală obligatorie pentru prevenirea contaminării și trebuie efectuate de personalul specializat al compartimentului de prosectura.

ART. 9

Structura organizatorică și de personal, precum și atribuțiile serviciilor de anatomie patologică și prosectură din cadrul spitalelor sunt stabilite prin ordin al ministrului sănătății și familiei.

ART. 10

(1) Autopsia anatomopatologică se efectuează obligatoriu în toate decesele survenite în spital care nu sunt cazuri medico-legale și unde este necesară confirmarea, precizarea sau completarea diagnosticului clinic, inclusiv decesul copiilor sub un an, indiferent de locul decesului, precum și decesele materne care nu sunt cazuri medico-legale.

(2) Nu se consideră deces sub 24 de ore decesul survenit în cursul transferului între secții sau spitale, dacă nu există dubii asupra tratamentului aplicat sau a diagnosticului de deces, precum și decesul survenit în cursul internării pentru o cură periodică a unei afecțiuni cronice terminale, dacă nu există dubii asupra tratamentului aplicat sau a diagnosticului de deces.

(3) Pentru pacienții cu afecțiuni cronice cunoscute, bine investigate, în condițiile în care aparținătorii nu au nici o rezervă asupra bolii și tratamentului aplicat și își asumă în scris responsabilitatea pentru aceasta, se poate dispune neefectuarea autopsiei, sub semnătură, de către directorul spitalului, cu avizul șefului de secție unde a fost internat decedatul, al medicului curant și șefului serviciului de anatomie patologică.

ART. 11

În toate cazurile în care există suspiciunea unor implicații medico-legale prevăzute de lege, șeful serviciului de anatomie patologică din cadrul spitalului anunță în scris, în termen de 24 de ore, organele de urmărire penală competente, pentru îndrumarea cazului către instituția de medicină legală, potrivit competenței teritoriale prevăzute în [Ordonanța Guvernului nr. 1/2000](#) privind organizarea activității și funcționarea instituțiilor de medicină legală, aprobată cu modificări prin [Legea nr. 459/2001](#), cu modificările ulterioare. Aceeași procedură se realizează și pentru decedații neidentificați și pentru cetățenii străini decedați în spital.

CAP. III

[Disciplinele universitare de anatomie și organizarea serviciilor pentru utilizarea cadavrelor](#)

Denumirea Cap. III a fost modificat de [art. II din LEGEA nr. 47 din 14 martie 2013](#), publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 145 din 19 martie 2013, prin înlocuirea unor sintagme.

ART. 12

[Disciplina universitară de anatomie este o unitate funcțională în cadrul instituției de învățământ superior medical uman și care include serviciul pentru utilizarea cadavrelor, a cărei structură organizatorică și de personal este stabilită de conducerea instituției.](#)

Art. 12 a fost modificat de [art. II din LEGEA nr. 47 din 14 martie 2013](#), publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 145 din 19 martie 2013, prin înlocuirea unor sintagme.

ART. 13

[Serviciile pentru utilizarea cadavrelor din cadrul disciplinelor universitare de anatomie au următoarele atribuții:](#)

Partea introductivă a art. 13 a fost modificată de [art. II din LEGEA nr. 47 din 14 martie 2013](#), publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 145 din 19 martie 2013, prin înlocuirea unor sintagme.

a) preiau cadavrele pe baza de protocol încheiat între instituțiile de învățământ superior medical și serviciile de anatomie patologică și prosectură ale spitalelor;

b) prepară și conservă cadavrele pentru disecție, punând la dispoziția învățământului anatomic și chirurgical materialul didactic;

c) efectuează preparate anatomice;

d) prepară schelete;

e) conservă țesuturi și organe.

ART. 14

Serviciile pentru utilizarea cadavrelor din cadrul disciplinelor universitare de anatomie desfășoară în principal activități de învățământ și de cercetare științifică medicală.

Art. 14 a fost modificat de [art. II din LEGEA nr. 47 din 14 martie 2013](#), publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 145 din 19 martie 2013, prin înlocuirea unor sintagme.

ART. 15

Serviciile pentru utilizarea cadavrelor din cadrul disciplinelor universitare de anatomie colaborează în activitatea lor cu compartimentele de microscopie ale catedrelor de histologie, de anatomie patologică și de biologie celulară ale instituțiilor de învățământ superior medical uman.

Art. 15 a fost modificat de [art. II din LEGEA nr. 47 din 14 martie 2013](#), publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 145 din 19 martie 2013, prin înlocuirea unor sintagme.

ART. 16

(1) Disciplinele universitare de anatomie, anatomie patologică, histologie și biologie celulară împreună cu serviciile de prosectură constituie un departament funcțional în cadrul instituției de învățământ superior medical uman.

(2) Serviciile de prosectură din spitalele universitare sunt folosite ca baze clinice pentru disciplinele universitare de anatomie și anatomie patologică.

Art. 16 a fost modificat de [art. II din LEGEA nr. 47 din 14 martie 2013](#), publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 145 din 19 martie 2013, prin înlocuirea unor sintagme.

ART. 16¹

(1) Serviciile pentru utilizarea cadavrelor ale disciplinelor universitare de anatomie, părți componente ale departamentelor funcționale în cadrul instituțiilor de învățământ superior medical uman, sunt obligate să întocmească o listă de arondare a spitalelor, precum și a altor unități sanitare cu paturi prevăzute la [art. 172 alin. \(2\) din Legea nr. 95/2006](#) privind reforma în domeniul sănătății, cu modificările și completările ulterioare, care dispun de servicii de anatomie patologică și de prosectură.

(2) În baza acestei liste, spitalele și unitățile sanitare cu paturi sunt obligate să încheie protocolul prevăzut la art. 13 lit. a).

(3) Protocolul se elaborează de către departamentele funcționale din cadrul instituțiilor de învățământ superior medical uman.

Art. 16¹ a fost introdus de pct. 1 al [art. I din LEGEA nr. 47 din 14 martie 2013](#), publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 145 din 19 martie 2013.

ART. 16²

(1) Serviciile de anatomie patologică și de prosectură din cadrul

spitalelor, precum și ale altor unități sanitare cu paturi care dețin cadavre nerevendicate sau fără aparținători au obligația să informeze de îndată, în scris, disciplinele universitare de anatomie la care sunt arondate.

(2) Disciplinele universitare de anatomie, prin intermediul departamentelor funcționale din cadrul instituțiilor de învățământ superior medical uman, trebuie să își manifeste de îndată disponibilitatea de a prelua cadavrul.

(3) Cadavrul se preia de către reprezentanții departamentelor funcționale din cadrul instituțiilor de învățământ superior medical uman în termen de 3 zile de la primirea informării.

Art. 16² a fost introdus de pct. 1 al [art. I din LEGEA nr. 47 din 14 martie 2013](#), publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 145 din 19 martie 2013.

ART. 16³

Serviciile pentru utilizarea cadavrelor ale disciplinelor universitare de anatomie sunt obligate să conserve cadavrele timp de 30 de zile de la deces înainte de introducerea acestora în sălile de disecție.

Art. 16³ a fost introdus de pct. 1 al [art. I din LEGEA nr. 47 din 14 martie 2013](#), publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 145 din 19 martie 2013.

ART. 16⁴

(1) Primăriile acordă ajutor de înmormântare departamentelor funcționale din cadrul instituțiilor de învățământ superior medical uman, în baza actelor de deces, precum și a protocolului încheiat cu serviciile de anatomie patologică și prosectură ale spitalelor și ale altor unități sanitare cu paturi.

(2) Departamentele funcționale din cadrul instituțiilor de învățământ superior medical uman asigură serviciul religios și, după caz, incinerarea sau înmormântarea cadavrelor, după ce acestea au fost utilizate în scop didactic ori științific.

(3) Departamentelor funcționale din cadrul instituțiilor de învățământ superior medical uman nu li se acordă ajutor de înmormântare dacă, în intervalul de timp prevăzut la art. 16³, cadavrul este revendicat de către rude.

Art. 16⁴ a fost introdus de pct. 1 al [art. I din LEGEA nr. 47 din 14 martie 2013](#), publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 145 din 19 martie 2013.

CAP. IV

Finanțarea și salarizarea personalului

ART. 17

(1) Finanțarea serviciilor de anatomie patologică și prosecturi din cadrul spitalului se face din bugetul Fondului de asigurări sociale de sănătate, prin bugetul spitalului, conform legii.

(2) Finanțarea serviciilor pentru utilizarea cadavrelor din cadrul disciplinelor universitare de anatomie se face din bugetul de stat alocat instituției de învățământ superior medical uman și din venituri proprii ale instituției.

Alin. (2) al art. 17 a fost modificat de [art. II din LEGEA nr. 47 din 14 martie 2013](#), publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 145 din 19 martie 2013, prin înlocuirea unor sintagme.

(3) Abrogat.

Alin. (3) al art. 17 a fost abrogat de [art. 164 din LEGEA nr. 95 din 14 aprilie 2006](#), publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 372 din 28 aprilie 2006.

ART. 18

(1) Personalul care își desfășoară activitatea în serviciile de anatomie patologică și prosecturi ale spitalelor, precum și personalul disciplinelor universitare de anatomie, de histologie, de anatomie patologică și al catedrei de biologie celulară se încadrează în categoria locurilor de muncă în condiții deosebite de muncă.

Alin. (1) al art. 18 a fost modificat de [art. II din LEGEA nr. 47 din 14 martie 2013](#), publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 145 din 19 martie 2013, prin înlocuirea unor sintagme.

(2) Abrogat.

Alin. (2) al art. 18 a fost abrogat de [art. 44 din ORDONANȚA DE URGENȚĂ nr. 115 din 24 noiembrie 2004](#), publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 1.138 din 2 decembrie 2004.

CAP. V

Folosirea cadavrelor în scop didactic și științific și prelevarea de tesuturi și organe de la cadavre

ART. 19

Disciplinele universitare de anatomie, de anatomie patologică și serviciile de prosecturi și anatomie patologică pot prelua cadavre în scop didactic și științific în următoarele situații:

Partea introductivă a art. 19 a fost modificată de [art. II din LEGEA nr. 47 din 14 martie 2013](#), publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 145 din 19 martie 2013, prin înlocuirea unor sintagme.

a) în situația în care există o înțelegere expresă prealabilă, acordată în scris, a pacientului sau a familiei;

b) persoanele în viață își pot pune la dispoziția instituției de învățământ superior medical uman corpul, după deces, în baza unor norme comune elaborate de serviciile de prosectură ale spitalelor și conducerea instituțiilor de învățământ superior medical uman;

c) cadavrele nerevendicate sau fără aparținători sunt preluate de către serviciile pentru utilizarea cadavrelor ale disciplinelor universitare de anatomie, potrivit prevederilor art. 16¹ și 16².

Lit. c) a art. 19 a fost modificată de pct. 2 al [art. I din LEGEA nr. 47 din 14 martie 2013](#), publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 145 din 19 martie 2013.

ART. 20

Abrogat.

Art. 20 a fost abrogat de pct. 3 al [art. I din LEGEA nr. 47 din 14 martie 2013](#), publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 145 din 19 martie 2013.

ART. 21

Abrogat.

Art. 21 a fost abrogat de [art. 164 din LEGEA nr. 95 din 14 aprilie 2006](#), publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 372 din 28 aprilie 2006.

ART. 22
Abrogat.

Art. 22 a fost abrogat de [art. 10 din ORDONANȚA nr. 79 din 19 august 2004](#), publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 791 din 27 august 2004.

ART. 23
Abrogat.

Art. 23 a fost abrogat de [art. 164 din LEGEA nr. 95 din 14 aprilie 2006](#), publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 372 din 28 aprilie 2006.

ART. 24
Abrogat.

Art. 24 a fost abrogat de [art. 164 din ORDONANȚA nr. 79 din 19 august 2004](#), publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 791 din 27 august 2004.

ART. 25
Abrogat.

Art. 25 a fost abrogat de [art. 164 din LEGEA nr. 95 din 14 aprilie 2006](#), publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 372 din 28 aprilie 2006.

ART. 26

Prelevarea de țesuturi și organe de la cadavre se face astfel încât să nu prejudicieze rezultatele autopsiei sau ale autopsiei medico-legale.

ART. 27

Manipularea cadavrelor, precum și prelevarea de tesuturi și organe de la cadavre, cu încălcarea prevederilor prezentei legi, constituie infracțiuni și se pedepsesc cu închisoare de la 1 la 3 ani.

CAP. VI

Dispoziții tranzitorii și finale

ART. 28

În termen de 60 de zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi, Ministerul Sănătății și Familiei, Ministerul Apelor și Protecției Mediului și instituțiile de învățământ superior medical uman vor supune aprobării Guvernului normele metodologice de aplicare a prezentei legi.

ART. 29

Orice alte dispoziții contrare prezentei legi se abrogă.

Aceasta lege a fost adoptată de Senat în ședința din 27 februarie 2003, cu respectarea prevederilor art. 74 alin. (1) din Constituția României.

PREȘEDINTELE SENATULUI
NICOLAE VĂCĂROIU

Aceasta lege a fost adoptată de Camera Deputaților în ședința din 4 martie 2003, cu respectarea prevederilor art. 74 alin. (1) din Constituția României.

PREȘEDINTELE CAMEREI DEPUTAȚILOR
VALER DORNEANU

București, 27 martie 2003.
Nr. 104.
